

УДК 347.4

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.05.24>

ЦИВІЛЬНИЙ ДОГОВІР – ПРАВОВИЙ РЕГУЛЯТОР ВІДНОСИН ЩОДО СТВОРЕННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙ

Стасів А.П.,

аспірант

Навчально-наукового юридичного інституту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника

Стасів А.П. Цивільний договір – правовий регулятор відносин щодо створення та реалізації інновацій.

У статті аналізується договір як один із основних регуляторів приватноправової складової інноваційних відносин. Обґрунтовано, що договір завдяки принципам свободи його укладення та визначення його змісту є максимально ефективною формою регулювання відносин щодо розробки та реалізації інновацій.

Автором доводиться, що договір в сучасних умовах є універсальною конструкцією, яка успішно працює у всіх площинах суспільних відносин, заснованих на юридичній рівності та вільності волевиявлення. При чому, сфера правовідносин не впливає на сутність цивільно-правового договору. Кваліфікуючим критерієм є методи правового регулювання.

Конструкція договору дозволяє учасникам відносин встановити у ньому ті умови, які є потрібні саме їм. Відповідно, у статті обґрунтовується, що договір набуває ознак індивідуального акта правотворення. Автор робить наголос саме творенні права, а не норми закону.

Цивільний договір як «регулятор» інноваційних відносин опосередковує усі можливі сегменти їх виникнення, реалізації, зміни чи припинення. Приватноправові інноваційні відносини включають в себе як майнові так і немайнові відносини. Однак, автор наголошує, що майнові та немайнові відносини багатогранні та багатоаспектні за своїм змістом. А тому обґрунтована потреба розкриття того, яка особливість майнових і немайнових відносин саме у сфері інновацій.

У статті доводиться, що предметом приватноправового регулювання цивільного договору у сфері інноваційних відносин є: 1) відносини у сфері права інтелектуальної власності та пов'язані із ними інформаційні відносини. Інтелектуальна діяльність людини є основною категорією інноваційних відносин. Характеристика новизни знаходиться в основі інновацій і заводить нас у сферу відносин права інтелектуальної власності. Автором наголошується на нерозривному зв'язку інформаційних відносин та відносин права інтелектуальної власності як предмета регулювання

цивільно-правового договору; 2) організаційні відносини. Зокрема, інноваційні відносини пов'язані із створенням, використанням інновацій як об'єктів права інтелектуальної власності та впровадженням їх у виробництво, а тому вимагають складних фактичних та юридичних дій, спрямованих на впорядкування правових зв'язків між їх учасниками; 3) майнові відносини щодо створення та реалізації інновацій.

Ключові слова: інновації, договір, право інтелектуальної власності, майнові відносини, немайнові відносини, інформаційні відносини.

Stasiv A.P. Civil agreement as a legal regulator of relations on the creation and implementation of innovations.

The article analyses the agreement as one of the main regulators of the private-legal component of innovation relations. It is proved that the contract due to the principles of freedom of its conclusion and determination of its content is the most effective form of regulation of relations on development and implementation of innovations.

The author proves that the agreement in modern conditions is a universal structure, that successfully works in all planes of social relations based on legal equality and freedom of expression. And the sphere of legal relations does not affect the essence of a civil law agreement. The qualifying criterion is the methods of legal regulation.

The design of the agreement allows the parties to the relationship to set out the terms and conditions that they need. Accordingly, the article substantiates that the agreement takes on the characteristics of an individual act of law-making.

The civil agreement as the «regulator» of innovation relations covers all possible segments of their emergence, realisation, change or termination. Private-legal innovative relations include property and non-property relations. However, the author notes that property and non-property relations are multifaceted and multidimensional in their content. Therefore, the need to disclose what is the peculiarity of property and non-property relations specifically in the area of innovation is justified.

The article proves that the subject of private law regulation of the civil agreement in the sphere of innovation relations is: 1) relations in the sphere of intellectual property law and related information relations. Human intellectual activity is a fundamental category of innovation relations. The characteristic of novelty is at the heart of innovation and brings us into the sphere of intellectual property law relations. The author notes the inseparable connection of information relations and relations of intellectual property rights as a subject of regulation of civil-law agreement; 2) organizational relations. In particular, innovation relations are connected with the creation, use of innovations as objects of intellectual property rights and their introduction into production, so require complex factual and legal actions aimed at ordering the legal relations between their participants; 3) property relations on creation and implementation of innovations.

Key words: innovation, contract, intellectual property right, property relations, non-property relations, information relations.

Постановка проблеми. В основі будь-якої діяльності у приватноправовій сфері знаходяться, в першу чергу, такі базові конститутивні правові конструкції як договір та юридична особа. І це правило не змінюється у сфері відносин, пов'язаних із інноваціями. Більше того, ми можемо констатувати той факт, що без використання цивільно-правових механізмів інноваційні відносини не можуть бути ефективно врегульовані. Договір завдяки принципам свободи його укладення та визначення його змісту є максимально ефективною формою регулювання відносин щодо розробки та реалізації інновацій. Тому, дослідження договору, особливостей його прояву у сфері інноваційних відносин було, є і буде затребуваним і теорією і практикою. Таким чином, актуальність обраної теми є беззаперечною.

Стан опрацювання проблематики. Наукові розвідки у сфері договірної регулювання суспільних відносин проводила у своїх працях значна плеяда провідних цивілістів та господарників, поміж яких: Ю.Є. Атаманова, О.Б. Андрейцева, І.В. Бейцун, О.А. Беяневич, С.М. Бервено, О.Є. Блажівська, В.І. Борисова, В.А. Васильєва, М.К. Галянтич, В.О. Джуринський, О.В. Дзера, І.А. Діковська, Ю.А. Дмитрієва, А.С. Довгерт, М.М. Дякович, І.В. Жилінкова, А.В. Зеліско, О.І. Зозуляк, О.Р. Кібенко, В.М. Коссак, О.В. Кохановська, В.М. Кравчук, Н.С. Кузнєцова, І.М. Кучеренко, В.В. Луць, Р.А. Майданик, В.С. Мілаш, О.А. Підпригора, С.О. Погрібний, Б.М. Поляков, Ю.Ю. Симонян, І.В. Спасибо-Фатєєва, Р.О. Стефанчук, Є.О. Харитонов, В.І. Цікало, Я.М. Шевченко, О.С. Ше-

ремет, Р.Б. Шишка, Г.В. Юровська, Ю.М. Юркевич та ін. Незважаючи на значну кількість праць із означеної тематики, договірна конструкція продовжує залишатися актуальним об'єктом для подальших наукових досліджень. Запорукою цього є те, що договір, володіючи статичними приватноправовими характеристиками, є універсальним регулятором, який в змозі набувати спеціальних ознак, будучи застосовуваним в окремих сферах суспільних відносин.

Метою статті є аналіз договору як регулятора інноваційних відносин, розкриття його природи та функціональності, значення договору як акта правотворення, а також сфери тих відносин щодо розробки і реалізації інновацій, які регулюються цивільно-правовими договірними конструкціями.

Виклад основного матеріалу.

Універсальність договірної конструкції як підстави виникнення, зміни та припинення інноваційних відносин.

В сучасних умовах договір є універсальною конструкцією, яка успішно працює у всіх площинах суспільних відносин, заснованих на юридичній рівності та вільності волевиявлення. І сфера правовідносин в такому ракурсі дійсно не впливає на сутність цивільно-правового договору, який застосовується. Кваліфікуючим критерієм є саме методи правового регулювання і їх наявність для такої кваліфікації договору не викликає жодних сумнівів. В.В. Луць цілком обґрунтовано наголошував на тому, що саме предметом та методом цивільного права визначається функціональне значення договору у сфері приватноправового регулювання [1, с. 21]. Означені тези продовжують свою аргументацію у твердженнях А.В. Коструби. Зокрема, підкреслюється, що диспозитивність правового регулювання якраз і є тим інструментарієм, який надає учасникам суспільних правовідносин можливість автономно за власною волею установлювати предмет, який підлягатиме правовому регулюванню та визначати засоби, спрямовані на забезпечення такого регулювання. З огляду на це, ученим вказується на особливе значення договору в сучасних умовах, так як він станом на сьогодні є повноцінним альтернативним до правової норми регулятором. Безумовно, що такого роду регулятор є пріоритетним у площині індивідуального правового регулювання [2, с. 19].

Дійсно, договір є тим універсальним правовим інструментом, який дійсно дозволяє учасникам відносин окреслити у ньому ті умови, які є затребуваними саме ними. Відповідно, договір набуває ознак індивідуального акта правотворення. При цьому, варто акцентувати увагу саме на функціональному призначенні такого регулятора як творення права, а не норми зако-

ну, оскільки останнє навантаження однозначно знаходиться уже у площині позитивного права – нормативно-правових актів чинного законодавства.

Універсальність договірної конструкції як підстави виникнення будь-яких приватноправових відносин, підкреслює І.В. Спасибо-Фатєєва. Учена зазначає, що «договір як підстава виникнення правовідносин є юридичним фактом, який «запускає» правовідносини». Окрім того, учена наголошує, що для договору завжди притаманним є наявність щонайменше двох сторін, що детермінується потребою домовленості, а, отже, притаманністю для договору відсутності примусу у будь-якій формі [3, с. 16]. В результаті, очевидним є висновок, що саме свобода договору є основоположним принципом цивільного права. При цьому договір як регулятор суспільних відносин може виступати як самодостатній юридичний факт, так і як складовий елемент юридичного складу, що визначає виникнення, зміну чи припинення відносин.

Як зазначає Є.О. Харитонов, договір виступає одним із основоположних концептів приватного права, підставою виникнення зобов'язальних правовідносин. «Договір відрізняється від інших юридичних фактів тим, що він не тільки дає підстави для застосування тієї чи іншої норми права в даному конкретному випадку і для виникнення, зміни або припинення конкретних правовідносин, але й безпосередньо регулює поведінку сторін, визначає права і обов'язки учасників правовідносин, які він породжує. Таким чином, договір виступає своєрідною програмою дій, яка координує діяльність сторін» [4, с. 12]. Вказане твердження ученого, на нашу думку, максимально вичерпно окреслює функціональне значення договору саме як «регулятора» інноваційних відносин, оскільки він дійсно опосередковує усі можливі сегменти їх виникнення, реалізації, зміни чи припинення.

Потрібно підкреслити тезу ученого про концептуальність саме цивільного договору як концепту регулювання зобов'язальних відносин. Така потреба детермінується наявністю у вітчизняному законодавстві Господарського кодексу України і, відповідно, поширеної у теорії і практиці схоластики щодо співвідношення цивільного та господарського договорів. У цьому аспекті варто звернутися до напрацювань О.А. Беяневич. Зокрема, учена зазначає, що цивільне законодавство застосовує у своїх положеннях такі терміни як «господарський договір». Такий договір у сфері господарських досліджень розкривається в якості правової форми господарських зв'язків, яка, будучи особливим засобом правового регулювання відносин, поєднує у собі і публічний інтерес соціуму і приватний інтерес суб'єктів господарювання. Особливість такого

спеціального договору, на думку О.А. Беяневич, проявляється у особливому суб'єктному складі учасників (це суб'єкти господарювання) та межах договірної свободи, які є вужчими за класичний цивільний договір. Причиною таких меж слід визнати функціональне призначення господарського договору як правового механізму обслуговування господарської діяльності, як базується на поєднанні майнових та організаційних відносин [5, с. 7].

Сфера застосування цивільного договору як регулятора відносин щодо розробки та реалізації інновацій.

Незважаючи на те, що норма ЦК України щодо предмета правового регулювання на перше місце ставить особисті немайнові відносини, майнові відносини щодо різноманітних майнових благ мають основне значення і ґрунтуються на юридичній рівності, вільності волевиявлення та майнові самостійності учасників таких відносин. Якщо ж майнові відносини не відповідають означеним критеріям, то вони виходять за межі цивільно-правового регулювання згідно із ч. 2 ст. 1 ЦК України. Зазначене формулювання норми ЦК України вичерпало по своїй суті тривалу доктринальну дискусію щодо належності майнових відносин, так як ввело легальний ідентифікуючий критерій їх в якості цивільних. В.І. Борисова зауважує, що регульовані цивільним правом майнові відносини є конкретними і притаманними товарному виробництву, об'єктивними за змістом і вольовими за своєю формою відносинами, заснованими на юридичній рівності, вільності волевиявлення та майновій самостійності учасників [6, с. 85].

Майновий компонент знаходиться в основі розробки та реалізації інновацій в силу іманентно характерного для них комерційного характеру.

Саме майнова компонента інноваційних відносин, їх спрямування на ефективне впровадження у виробництво для отримання прибутку знаходиться у пріоритеті поміж основних трендів державної стратегії і тактики. Наприклад, у підготовленому проєкті Закону України «Про підтримку та розвиток інноваційної діяльності» поміж основних завдань державної підтримки розвитку інновацій є розвиток інноваційної економіки загалом. Визначення інноваційної діяльності у ст. 1 однойменного спеціального Закону як діяльності, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоздатних товарів і послуг свідчить про комерційний характер такого роду правовідносин. І ця складова у жодній мірі не перекреслює соціальну спрямованість інноваційної діяльності загалом. Адже в кінцевому результаті успішне виконання і запровадження ін-

новацій детермінує розвиток економіки держави і задоволення суспільного інтересу, а не лише індивідуального інтересу суб'єктів інноваційної діяльності щодо комерціалізації інновацій.

Приватноправове регулювання інноваційних відносин визначає потребу розкриття питання щодо включення до їх змісту і немайнових відносин. Відповідно до основних положень цивільного права, такого роду відносини відзначаються поєднанням майнових та немайнових прав, що визначає можливість оборотоздатності результатів інтелектуальної творчої діяльності. Об'єктами у даному випадку є саме немайнові блага [7, с. 112].

Ю. Атаманова, розкриваючи господарсько-правове регулювання інноваційних відносин, зазначає, включення до їх складу спектру особистих немайнових відносин, пов'язаних із створенням та розпорядженням об'єктами інтелектуальної власності та іншими результатами інтелектуальної діяльності, які регулюються Цивільним кодексом України [8, с. 180].

Наведені твердження щодо природи немайнових відносин свідчать про те, що вони є невіддільним компонентом об'єкта приватноправового регулювання, а тому включаються і у сферу регулювання інноваційних відносин.

Безумовно, що інноваційні відносини в межах своєї приватноправової складової включають в себе як майнові так і немайнові відносини, пов'язані із майновими. Саме цей спектр відносин, що входять до інноваційних, ґрунтуються на приватноправових методах регулювання – юридичній рівності, вільності волевиявлення та майновій самостійності. Однак майнові та немайнові відносини, засновані на юридичній рівності, вільності волевиявлення та майновій самостійності, як предмет правового регулювання цивільно-правового договору в контексті саме інноваційних правовідносин не відображають його особливості як регулятора цієї сфери. Майнові та немайнові відносини багатогранні та багатоаспектні за своїми змістовими характеристиками і, однозначно, потребує розкриття того, у яких саме аспектах такого роду відносини проявляються у сфері інновацій та, відповідно, договірному їх регулювання.

Як зазначає Л.М. Долгополова, основною категорією (або об'єктом) інноваційних відносин є інтелектуальна творча діяльність людини [9, с. 20]. Вважаємо за доцільне приєднатися до такої позиції. Вважаємо, що таке твердження, в першу чергу, базується на законодавчому визначенні інновацій, які відповідно до ст. 1 Закону України «Про інноваційну діяльність» є новоствореними (застосованими) і (або) вдосконаленими конкурентоздатними технологіями, продукцією або послугами, а також організаційно-технічними рішеннями виробничого, адміні-

стративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [10]. Саме якісна характеристика новизни знаходиться в основі інновацій і заводить нас у сферу відносин права інтелектуальної власності. Цивільно-правова природа останніх не викликає сумніву і саме вони становлять основу предмета регулювання цивільно-правового договору у площині інноваційної діяльності.

Однак, на нашу думку, самими лише відносинами права інтелектуальної власності предмет регулювання цивільно-правового договору в сфері інноваційних відносин не обмежується. Законодавче визначення інновацій та інноваційної діяльності в Законі України «Про інноваційну діяльність» дозволяє говорити про те, що сама суть інновацій та відповідної діяльності є комерційною, тобто спрямованою на отримання прибутку. І досягнення цього результату напряму пов'язане із розробкою та використанням об'єктів права інтелектуальної власності [10]. Вказаний аргумент визначає іманентну притаманність для інноваційних відносин фактору інформації та її особливої цінності. Однозначно, це інформація із обмеженим доступом, яка має інсайдерську природу або ж комерційна таємниця. Тісний взаємозв'язок між відносинами права інтелектуальної власності та інформаційними відносинами є беззаперечним. У доктрині цивільного права проблема співвідношення об'єктів права інтелектуальної власності та інформації як об'єктів правовідносин вважається достатньо дискусійною. Як на одну із пріоритетних слід вказати позицію О.В. Кохановської, якою підкреслюється можливість існування інформації у різних проявах, як особисте немайнове благо, як результат інтелектуальної власності, як інформаційний продукт, що може бути предметом правочину [11, с. 101].

Обґрунтованим видається стверджувати про існування в межах інноваційних відносин тих, які виникають у сфері права інтелектуальної власності та інформаційних відносин, попри їх тісний, нерозривний взаємозв'язок. У розрізі нашого дослідження інформаційних відносин та відносин права інтелектуальної власності як предмета регулювання цивільно-правового договору, можемо також стверджувати про їх нерозривний взаємозв'язок: цивільно-правові договори у сфері інтелектуальної власності містять, окрім умов щодо створення та користування об'єктами права інтелектуальної власності також умови щодо нерозголошення та використання інформації (чи то інсайдерської чи то комерційної таємниці).

Визначені вище відносини права інтелектуальної власності та інформаційні відносини, охоплюються поняттям майнових та особистих

немайнових цивільних відносин і становлять основу предмета правового регулювання цивільно-правового договору. Однак, на нашу думку, ними останній не вичерпується. Складна природа інноваційних відносин визначає наявність у їх складі значного сегменту відносин, іменованих у науці організаційними. Про такі відносини зазначається у доктрині як цивільного, так і господарського права, однак змістове навантаження їх тлумачиться по-різному.

Так, на наявності організаційних відносин у сфері інноваційних наголошують провідні фахівці у сфері господарського права. Зокрема, О.Є. Сімсон зазначає, що такі відносини становлять суттєву частину інноваційних, однак пов'язує їх із регулюванням (керуванням) інноваційною діяльністю [12, с. 101]. Видається, що у плані приватноправовому зміст організаційних відносин розглядається у дещо іншій площині. По-перше, вони опосередковуються методами цивільно-правового регулювання – юридичної рівності, вільності волевиявлення, майнової самостійності. Однак, і з позиції змісту, організаційні відносини в межах цивільного права трактуються у іншій іпостасі. Інноваційні відносини, будучи пов'язаними із створенням, використанням інновацій як об'єктів права інтелектуальної власності та впровадженням їх у виробництво, вимагають складних фактичних та юридичних дій, спрямованих на впорядкування правових зв'язків між їх учасниками. Зміст таких відносин у теорії цивільного права охоплюється поняттям організаційних відносин. Такий вид відносин не включений безпосередньо до предмета регулювання цивільним правом, однак його існування підтримується на сьогодні значною кількістю учених. Зокрема, Р.А. Майданик трактує цивільно-правові організаційні відносини в якості правовідносин юридичної процедури, зорієнтованих на виникнення та упорядкування дій учасників організованого правовідношення відповідно до прав і обов'язків, які становлять зміст зазначеного правовідношення [13, с. 106-107].

Організаційні відносини у сфері інновацій опосередковуються, зокрема, договорами про спільну діяльність. Ці договори відповідно до чинного законодавства є правовою основою діяльності інноваційних структур без статусу юридичної особи. Такий висновок впливає із ст. 1 Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», за якою технологічний парк може діяти у формі групи юридичних осіб (далі – учасники технологічного парку), що діють відповідно до договору про спільну діяльність без створення юридичної особи та без об'єднання вкладів з метою створення організаційних засад виконання проектів технологічних парків з виробничого впровадження наукоємних розробок, високих техно-

логій та забезпечення промислового випуску конкурентоспроможної на світовому ринку продукції [14].

Таким чином, можемо зробити висновок, що предметом приватноправового регулювання цивільного договору у сфері інноваційних відносин є: відносини у сфері права інтелектуальної власності та, пов'язані із ними інформаційні відносини; організаційні відносини, спрямовані на впорядкування правових зв'язків між учасниками інноваційних відносин; майнові відносини щодо створення та реалізації інновацій.

Висновки. Договір є тим універсальним правовим інструментом, який дійсно дозволяє учасникам відносин окреслити у ньому ті умови, які є затребуваними саме ними. Відповідно, договір набуває ознак індивідуального акта правотворення. При цьому, варто акцентувати увагу саме на функціональному призначенні такого регулятора як творення права, а не норми закону, оскільки останнє навантаження однозначно знаходиться уже у площині позитивного права – нормативно-правових актів чинного законодавства.

Цивільний договір як «регулятор» інноваційних відносин опосередковує усі можливі сегменти їх виникнення, реалізації, зміни чи припинення. Інноваційні відносини в межах своєї приватноправової складової включають в себе як майнові так і немайнові відносини, пов'язані із майновими. Зокрема, предметом приватноправового регулювання цивільного договору у сфері інноваційних відносин є: відносини у сфері права інтелектуальної власності та, пов'язані із ними інформаційні відносини; організаційні відносини, спрямовані на впорядкування правових зв'язків між учасниками інноваційних відносин; майнові відносини щодо створення та реалізації інновацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Луць В.В. Договір як регулятор цивільних відносин. *Право України*. 2012. № 9. С. 19–25.
2. Коструба А.В. Феномен цивільно-правового договору в наукових працях Володимира Луця. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 18–21.
3. Спасибо-Фатєєва І.В. Ще раз про три іпостасі договору. *Договір як універсальна форма правового регулювання*: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021 р.). Івано-Франківськ:

- Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 15–17.
4. Харитонов Є.О., Харитонova О.І, Приватні та публічні договори: колізія інтересів. *Договір як універсальна форма правового регулювання: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції* (м. Івано-Франківськ, 26 березня 2021р.). Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2021. С. 11–15.
 5. Беяневич О.А. Господарські договори та способи їх укладення: автореф. дис...канд. юрид. наук. К., 1999. 21 с.
 6. Борисова В.І. Тенденції розвитку цивільного права як галузі приватного права. *Приватне право*. № 1. 2013. С. 81–93.
 7. Шевченко Я.М. Цивільне право України. Загальна частина. К.: Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2003. 520 с.
 8. Атаманова Ю, Інноваційний кодекс України як форма удосконалення законодавчого забезпечення інноваційного розвитку України. *ВІСНИК Академії правових наук України*. 1 (52). С. 172–182.
 9. Долгополова Л.М. Правова природа відносин у сфері інновацій. *Адвокат*. №3. 2009. С. 19–22.
 10. Про інноваційну діяльність: Закон України від 4 липня 2002 року № 40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
 11. Кохановська О.В. Актуальні теоретичні проблеми співвідношення інформаційних прав і прав інтелектуальної власності. *Підприємництво, господарство і право*. 2004. № 8. С. 99–104.
 12. Сімсон О.Е. Інноваційні правовідносини. Проблема ідентифікації та класифікації. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2010. № 5. С. 98–104.
 13. Майданик Р.А. Цивільне право: Загальна частина. К., 2012. Т. 1: Вступ у цивільне право. 472 с.
 14. Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків: Закон України від 16 липня 1999 року N 991-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/991-14#Text>.